

Fra konflikt til læring i en ungdomspædagogisk kontekst

Pædagogisk leder, Cand. Pæd. Pæd. Jakob Klode Damgaard
Socialrådgiver, Cand. Psych. og konfliktmægler Heidi Alstrup

”Den (pædagogiske) brændende platform”

På det ungdomspædagogiske område er konflikter og kommunikation ofte en stor kilde til frustration og oplevelsen af menings- og magtesløshed blandt alle involverede parter. Vi har mange gange oplevet, hvordan konflikterne italesættes, som primært afstedkommet af unge, der er kriminelle, meget risikovillige, udadreagerende og konfliktsøgende i deres adfærd - både hinanden imellem og i forhold til de lærere, pædagoger og forældre m.fl., som er omkring dem. Det bliver med andre ord til en ”pædagogisk brændende platform”.

Hvad er der på spil?

Vores erfaring er, at det er vigtigt at skynde sig langsomt i konfliktsituationer. Der er sjældent samme forståelse af, hvori den egentlige konflikt (og sandhed)¹ ligger. Man kan sige, at der sjældent er tale om én universel forståelse, men snarere et multivers (Molly-Søholm, Stegeager & Willert) af forståelser på tværs af forskellige niveauer (Jacobsen, 2016). Det er derfor væsentligt at gøre sig bevidste overvejelser om, hvilken tilgang til konflikter, man praktiserer. Med udgangspunkt i ovenstående, vil vi med indeværende artikel vise hvordan konflikter – i vores optik – skaber et unikt mulighedsrum, hvor vi på baggrund af en nyskabt forståelse for hinanden, kan arbejde med at skabe positiv varig udvikling og læring for alle involverede parter.

Tilgang til konflikter

Vi har i vores møde med konflikter og udsatte unge arbejdet ud fra en antagelse om at konflikter opstår som følge af de forskellige livsvilkår, vi hver især vokser op og lever under. Vi er med andre ord udstyret med hver vores sæt af følelser, behov og rationer, som ikke nødvendigvis er forenelige. Konflikter er i denne forståelse derfor ikke noget, vi kan eller skal undgå, men som – hvis de ikke håndteres på en måde, som tilgodeser alle involverede parter behov – potentielt kan medføre langvarige spændinger i og mellem mennesker, (Hammerich & Frydensberg 2014).

Den Genoprettende tilgang til konflikter

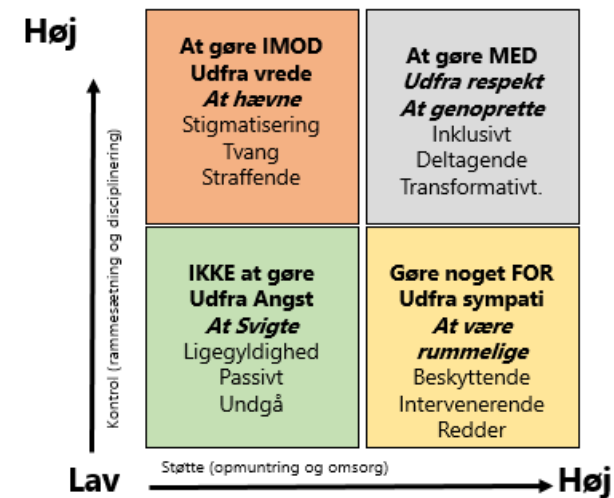
I den vestlige verden har vi tradition for at anvende en straffende tilgang til det at disciplinere og håndtere mennesker, som påfører andre mennesker skade eks. via kriminelle handlinger. Der er dog en voksende anerkendelse af, at den straffende tilgang skaber flere sociale skel, ubalance og konflikter fremfor at bidrage til oplevelsen af retfærdighed, fred og healing (Zehr, 2003). Den norske kriminolog Nils Christie har fremsat det interessante synspunkt, at vi med den traditionelle tilgang til konflikter utilsigtet har forstærket en proces, hvori konflikter er taget fra de involverede parter og i stedet løses i ugennemsigtige systemer og processer. Vi har dermed ifølge Christie tabt en pædagogisk mulighed for fortløbende diskussion af grundlaget for vores måde at være sammen

¹ Begrebet sandhed kan i sig selv skabe mange konflikter. Pointen i denne sammenhæng er, netop at gøre op med forståelsen af, at der findes én og kun én version af sandheden i konfliktsituationer.

på. Konflikter repræsenterer i denne forståelse et potentiale for læring, inkludering og deltagelse (Christie, 1977, p. 123). En tankegang som i modsætning til den traditionelle indfaldsvinkel fører os til principperne for genoprettende retfærdighed.

McCold & Watchel har i den forbindelse udarbejdet en model, som giver os en alternativ ramme for, hvordan kan vi tænke om og tilgå arbejdet med konflikter. Vi kan med andre ord skifte position og perspektiv og bevæge os væk fra en tilgang, der primært handler om straf og skyld og gøre noget mod andre til i stedet at være optaget af at reparere skaderne og gøre noget med alle involverede parter (McCold & Wachtel, 2003) - både i en ungdomspædagogisk kontekst og også mere generelt i arbejdet og mødet med mennesker.

Nedenstående figur illustrerer dette paradigme skifte.

Figur 1: Adapteret fra McCold and Wachtel's Social Discipline Window, 2003

Fokus i den genoprettende tilgang er således på at reparere de skader og ubalancer, som er opstået som følge af en konflikt ved at:

- Inkludere alle implicerede parter på en ligeværdig måde
- Anvende dialogen som det centrale redskab
- Afklare alle impliceredes behov og hvordan disse imødegås
- Understøtte fælles meningsfulde løsninger så fremtidige konflikter forebygges

Den genoprettende tilgang i arbejdet med udsatte unge

Konflikter kan i arbejdet med udsatte unge være forårsaget af mange forskellige bagvedliggende (og nogle gange ukendte) årsager som fx: opbrud i familier, sygdom, traumer, kriminalitet, misbrug, vold, trusler m.m. Årsager, som i selv fortjener en seriøs behandling, og som kræver, at vi forsøger

at gå bag om de unges adfærd for at forstå, hvilke mulige bevæggrunde de har til at handle, som de gør, og forholder os til, hvilke behov deres adfærd er et udtryk for. Ikke fordi disse skal bruges som undskyldning for de unges adfærd og handlinger, men fordi adfærden ofte skal ses som en reaktion på ubalancer, og fordi der i arbejdet med denne side af den unges liv ligger en nøgle til forandring (Alstrup&Tønnesvang, 2013).

Når en ung er ude af balance er vedkommendes evne til eks. at regulere sig selv og tage hensyn til andre menneskers følelser og behov ofte svækket. Det vi ofte også betegner som mentaliseringsevnen². Såfremt, der ikke arbejdes med de unges evne til at mentalisere, vil de vedblive med at ryge i konflikter. Den genoprettende tilgang kan i denne henseende guide os i relation til at stille de vigtige nysgerrige spørgsmål, som gør, at de unge føler sig set og hørt. Når unge føler sig set og hørt, vil de i højere grad være villige til at indgå i lærerige konflikthåndteringsprocesser, hvor de får mulighed for reparere de skader, som er sket, mens de samtidig får hjælp til at træne og opbygge deres mentaliseringsevne.

Dialogen som det centrale redskab i genoprettende processer

I den genoprettende proces får parterne - via centrale spørgsmål faciliteret af en upartisk mægler - viden om sig selv og hinanden. Alle implicerede involveres i beslutningen om, hvordan retfærdigheden skal ske fyldst i den konkrete situation. I modsætning til traditionel strafferet skabes der her et rum for *dialog* om erfaringer og oplevelser, der fællesgøres, men hvor det samtidig bliver synligt, at de deltagende individer har forskellige virkelighedsopfattelser. Samarbejdsprocessen består således i en kontinuerlig forhandling om sandhed og virkelighed med dialogen som det centrale redskab. Formålet består ikke i at finde frem til en faktisk sandhed, men derimod i at give det enkelte individ mulighed for dels at skabe mening ud af den aktuelle situation, dels at få afklaret, hvilke behov hver især har for at kunne imødegå konsekvenserne i den aktuelle situation. På denne måde opstår der en ny fælles sandhed som ultimativt skaber transformation og udvikling for alle involverede parter.

I praksis betyder dette, at man ved at benytte principperne fra den genoprettende tilgang direkte fokuserer på at imødegå parternes behov i processen, men det betyder ydermere, at man får skabt en anderledes kontakt til den unge, som man ellers sædvanligvis ikke ville have mulighed for. En kontakt, som er baseret på et ligeværdigt møde, hvor tanker, følelser og behov deles på et medmenneskeligt grundlag, med det formål at skabe meningsfulde og langsigtede løsninger der understøtter alle implicerede parter i situationen.

Handleforslag

Som praktiker, i en ungdomspædagogisk kontekst, har du et valg med hensyn til hvordan du vil håndtere de konflikter du møder i dit arbejde med unge. Vi foreslår, at du fremadrettet bruger McCold&Wachtel model, som afsæt for en ny måde at tænke om og gå til konflikter og samtidig blive mere bevidst om, hvorvidt du primært fokusere på ret/uret eller om du også husker at spørge ind til de unges behov. At arbejde genoprettende kræver træning, træning og atter træning – men det er første skridt til at lave den lille forskel, der gør en forskel og gribe konflikter som et mulighedsrum for at skabe læring.

---

² Mentaliseringsevnen er med til at regulere indre tilstande og handler samtidig om, at man kan gøre sig meningsfulde og realitetstilpassede tanker om, hvordan egne og andres tanker og følelsesmæssige reaktioner hænger sammen. Mentaliseringsevnen er således helt central for individets evne til at forstå interpersonelle samspil (Fonagy, 2019)

Primær litteratur

Zehr, H. (2003): The little book of Restorative Justice. Good Books.

Sekundær litteratur

Christie, N. (1977). Konflikt som eiendom. Som folk er flest. Artikler. Universitetsforlaget, Oslo 1977.

Fonagy, P. (2001). Attachment Theory and Psychoanalysis. Other Press.

Hammerich&Frydensberg (2014): Konflikt og Kontakt Forlaget Hovedland.

McCold&Wachtel (2003): In pursuit of paradigm: A theory of restorative justice. www.restorativepractices.org.

Molly-Søholm, T., Stegeager, N., & Willert, S. (n.d.). Den systemiske familie af ideer - et mulighedsfelt for ledere. In T. Molly-Søholm, N. Stegeager, & S. Willert, Systemisk ledelse - Teori og praksis (pp. 11-15). Samfundslitteratur.

Snowdon&Boone (2007): A leader's framework for decisionmaking. Harvard Business Review.

Tønnesvang&Alstrup (2013): Vitaliseringspsykologisk tilgang til genoprettende ret i arbejdet med unge der begår kriminalitet. Psyke og Logos 2013, 34. 480-509.

[Fritids- og ungdomspædagogikkens STÅBI](mailto:stabi@tokeagerschou.dk) - <mailto:stabi@tokeagerschou.dk>